

у учащегося активной жизненной позиции. Учащийся обладает теоретико-практическими знаниями о ряде профессий, которые применяют навыки и знания ТКД. Воспитывается не только созерцательная позиция, но и созидательное отношение к окружающей действительности.

Активизация восприятия достигается при помощи визуального контакта, возможности запомнить ощущения. Происходит конкретизация знаний, она дополняется собственными опытными ощущениями. Пополняется не только интеллектуальный багаж, но возрастает эмоциональный уровень (порог) подростка. Реальное достижение цели мероприятия возможно, если педагог достигает сочетания интересов трёх сторон: учащегося, педагога и родителей.

В результате анализа состояния воспитательной деятельности средствами ТКД удалось установить, что в процессе реализации образовательно-воспитательных программ происходит достижение учащимися общекультурной допрофессиональной и методологической компетентности, воспитываются нравственные принципы и ориентиры, опреде-

ляются целевые установки, соответствующие нравственно-гуманным параметрам общества [5].

Выводы. Таким образом, построение нового содержания школьной географии должно учитывать современные цели двенадцатилетнего образования, современные задачи географической науки, которые требуют изучения пространственно-временных взаимосвязей, природных и антропогенных факторов и особенностей развития различных территориальных систем.

Выбор профессии – это второе рождение человека, поэтому задача учителя – дать общую ориентировку в мире профессий и помочь разобраться в личных качествах, важных для выбора будущей специальности. География – единственный в школьном образовании предмет, объединяющий в своём содержании триаду «природа – человек – хозяйство».

**Рецензент – доктор географических наук,
профессор К.Д. Каймулдинова**

Литература:

1. Баранский Ю.К. Об управлении процессом воспитательного воздействия // Советская педагогика. – 1971. – № 8. – С. 33-41.
2. Послание Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева народу Казахстана. 28.01.2011 г.
3. Программа развития образования в Республике Казахстан на 2005-2010 годы. – Астана, 2004.
4. Ушинский К.Д. Собрание сочинений. – М. - Л., 1948. – Т.3.
5. Ивлева Н.В. Туристско-краеведческая деятельность в школе: Учеб. пособие. – Алматы: Полиграфия-сервис, 2009.

УДК 330.1: 378.14

Д.С. Кадырбекова

Университет иностранных языков и деловой карьеры, г. Алматы

С.С. Кадырбекова

Алматинский гуманитарно-технический университет

ИННОВАЦИЯ КАК ВАЖНЕЙШИЙ ФАКТОР ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

В статье анализируются условия и факторы формирования и использования инновационных свойств человеческого капитала в экономике Республики Казахстан. Дается оценка активности научных организаций Казахстана. Приводятся данные, характеризующие деятельность инновационно активных предприятий, созданных в Казахстане.

Ключевые слова: человеческий капитал, инновационная деятельность, инновационно активное предприятие.

D. Kadyrbekova, S. Kadyrbekova

INNOVATION AS A MAJOR FACTOR OF HUMAN DEVELOPMENT

In the article terms and factors of formation and use of innovative properties of human capital are analysed in the economy of Republic of Kazakhstan. The estimation of scientific organizations' activity of Kazakhstan is given. The data characterizing innovatively active enterprises created in Kazakhstan have been given.

Keywords: human capital, innovative activity, innovative active enterprise.

Д.С. Кадирбекова, С.С. Кадирбекова

ІННОВАЦІЯ ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ ФАКТОР ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

У статті аналізуються умови і фактори формування й використання інноваційних властивостей людського капіталу в економіці Республіки Казахстан. Дається оцінка активності наукових організацій Казахстану. Наводяться дані, що характеризують діяльність інноваційно активних підприємств, створених у Казахстані.

Ключові слова: людський капітал, інноваційна діяльність, інноваційно активне підприємство.

Вступление, исходные предпосылки.

Инновационный сектор экономики, креативная часть элиты, общества, государства являются источниками накопления высококачественного человеческого капитала, который и определяет направление и темпы развития организаций, страны, региона, мировой экономики. С другой стороны, накопленный качественный человеческий капитал лежит в основе инновационной системы и экономики. Процессы развития человеческого капитала и инновационных экономик составляют единый процесс формирования и развития инновационно – информационного общества и его экономики. Для эффективного функционирования человеческого капитала необходимо конкурентоспособное качество жизни, включая безопасность, экологию и жилищные условия, причём на уровне развитых стран мира. Иначе лучшие специалисты уезжают туда, где им удобнее жить и комфортнее и безопаснее работать.

Целью данной статьи является раскрытие значения человеческого капитала в инновационном секторе экономики, инновационно активных предприятиях, а также сравнительный анализ объёма инновационной продукции Республики Казахстан.

Изложение основного материала. Фундаментом, на котором созданы инновационные экономики и информационные общества, служат торжество закона, высокое качество человеческого капитала, высокое качество жизни и эффективная индустриальная экономика, которая плавно трансформировалась в постиндустриальную, или инновационную экономику [1].

Стоимость национального человеческого капитала стран мира на базе затратного метода оценили специалисты Всемирного банка. Использовались оценки составляющих человеческого капитала по затратам государства, семей, предпринимателей и разных фондов. Они позволяют определить текущие ежегодные затраты общества на воспроизводство человеческого капитала. В США стоимость человеческого капитала в конце 2008 г. составляла 95 трлн долларов (здесь и далее – долларов США) или 77% национального богатства, 26% мирового итога стоимости человеческого капитала. Стоимость мирового человеческого капитала составила 365 трлн долларов или 66% мирового богатства, 384% к уровню США. Для Китая эти показатели составляют: 25 трлн долларов, 77% всего национального богатства, 7% мирового итога человеческого капитала, 26% к уровню США. Для Бразилии соответственно: 9 трлн долларов, 74% всего национального богатства, 2% мирового итога человеческого капитала, 9% к уровню США. Для Индии: 7 трлн долларов, 58% всего национального богатства, 2% мирового итога

человеческого капитала; 7% к уровню США. На долю стран «большой семерки» и ЕЭС на расчетный период приходилось 59% мирового человеческого капитала, что составляет 78% от их национального богатства [2].

Как видно, вышеперечисленные успехи ведущих стран в завоевании мировых рынков, выпуске конкурентоспособной наукоёмкой продукции связаны с наличием человеческого капитала высокого качества. В настоящее время более 50% экономически активных граждан развитых стран заняты умственным трудом, в США их свыше 2/3, в развивающихся странах – менее 1/3. По расчётам Всемирного банка, в составе национального богатства США основные производственные фонды (здания и сооружения, машины и оборудование) составляют всего 19%, природные ресурсы – 5%, человеческий капитал – 76%. В Западной Европе эти показатели – 23,3; 2,7 и 74%, в Казахстане – 10; 40 и 50% соответственно [2].

Заявленная президентская инициатива модернизации казахстанской экономики невозможна без повышения конкурентоспособности человеческого капитала. Это предполагает переосмысление теории человеческого капитала, его структурных элементов, разработки механизма формирования и эффективного обеспечения его конкурентоспособности на различных уровнях экономической системы. Инновационные факторы конкурентоспособности человеческого капитала начинают играть ведущую роль в современной экономической системе. Создание, накопление и внедрение инноваций связано с интеллектуальным капиталом – ведущим элементом человеческого капитала. Креативность человека, способность создавать новое знание выступает в качестве главного конкурентного преимущества индивида, фирмы, национальной экономики. Конкурентоспособность интеллектуального капитала определяют следующие факторы:

- наличие и эффективное функционирование инновационной системы, которая в развитых странах мира создаёт до 90% ВВП страны;

- глубокая интеграция науки, образования и производства на всех уровнях экономической системы;

- ускоренное развитие инновационной сферы.

Передовые страны только на развитие науки тратят 3-4% своего ВВП; для сравнения в России – 0,3%. Нельзя не отметить положительную тенденцию роста расходов в последние годы на НИОКР (научно-исследовательские, опытно-конструкторские и технологические работы) в Казахстане: в 2007 г. – 0,21%, в 2008 – 0,22%, в 2009 – 0,24% к ВВП. Исключением является 2010 г., в котором объёмы расходов на НИОКР резко сократились: 0,16% к ВВП [3].

Для трансфера інновацій із науки в інноваційний бізнес уряд створює технопарки, інноваційні зони, бізнес-інкубатори і стимулює їх діяльність через систему льгот. В Республіці Казахстан створено 11 венчурних фондів (ВФ), в тому числі 5 міжнародних (ВФ Wellington Partners III Technology Fund (2004 г.), ВФ CASEF, ВФ Flagship, ВФ Vertex (всі – 2005 г.), ВФ Mauban Jaic (2006 г.). Шість казахстанських венчурних фондів – ВФ «Сентрас», ВФ «Арекет», ВФ «Адвант», ВФ «Almaty venture capital», ВФ «Glotur Technology Fund», ВФ «Logycom perspective innovations», створених Національним інноваційним фондом, мають об'єм капіталізації 13,9 млрд тенге [4].

В наші дні час інноваційна діяльність ще не стала основою соціально-економічного розвитку країни: в національній економіці не спостерігається ні суттєвих технологічних проривів, ні ознак інтенсивного масового освоєння результатів досліджень і розробок. Низька інноваційна активність характерна для всіх видів економічної діяльності, а також для всіх типів інновацій (технологічних, організаційних, маркетингових). Світової фінансової кризи 2008-2009 рр. ускладнило реалізацію поставлених цілей, привело до скорочення витрат приватного бізнесу на інновації і загострило структурні слабкості казахстанської національної інноваційної системи.

Основною проблемою є в цілому низький попит на інновації в казахстанській економіці, а також її неефективна структура – надмірний перевищення в бік закупки готового обладнання за кордоном в ущерб впровадженню власних нових розробок. Рівень інноваційної активності підприємств значно поступає показателям країн-лідерів в цій сфері. Як видно з результатів аналізу, інноваційна діяльність на промислових підприємствах Казахстану в порівнянні з технологічно розвинутих країнами ще знаходиться на низькому рівні, однак в динаміці зміни показників всередині країни простежується позитивна тенденція зростання (табл.).

З 10 937 підприємств республіки тільки 467 господарюючих суб'єктів мають технологи-

ческими інноваціями (в 2010 г.). По оцінках прийнятності підприємств промисловості до інноваційних процесів, яка характеризується часткою активних підприємств, інноваційна активність підприємств Казахстану в 2010 г. становила 4,3 %, що вище аналогічного показника в 2004 г. в 1,9 раз (рис.).

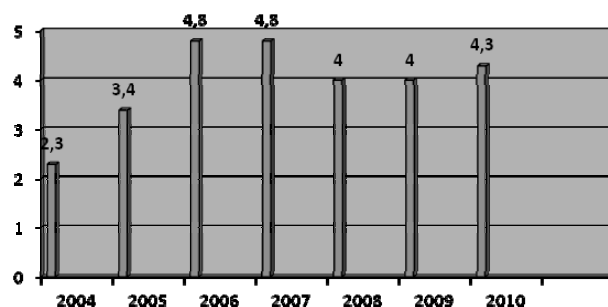

Рис. Рівень інноваційної активності підприємств в Казахстані в 2004-2010 гг. [3]

Для порівняння: частка інноваційно активних підприємств в Німеччині становить 80%, в США, Швеції, Італії, Франції – близько 50%, в Російській Федерації – 9,1%.

В 2010 г. об'єм інноваційної продукції в Казахстані значно збільшився порівняно з 2009 г. (на 72,1%) і становив 142 166,8 млн тенге. При цьому послуг інноваційного характеру надано на 18 240,4 млн тенге, що в 2,4 рази більше, ніж в попередньому році. Ці дані свідчать про те, що Казахстан сильно залежить від зарубіжних розробок і вже впроваджених і використовуваних технологій, щоб керувати і модернізувати свою промислову базу [3].

Висновки. Вищеизложенное позволяет сделать вывод о том, что эффективная инновационная система должна иметь также благоприятную нормативно-правовую базу, поддержку взвешенной и продуманной политики государства, развитие фундаментальной науки, налаженную систему вывода на рынки инновационной продукции и др.

Рецензент – доктор економічних наук, професор А.А. Рогачев

Таблиця

Основні показники, що характеризують інноваційну активність підприємств в Казахстані в 2006-2010 гг. [3]

Показники	Рік	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість респондентів, всього		10591	10889	11172	10096	10937
із них: мають інновації		505	526	447	399	467
Рівень активності в області інновацій, %		4,8	4,8	4,0	4,0	4,3
не мають інновацій		10086	10363	10726	9682	10470
Рівень пасивності в області інновацій, %		95,2	95,2	96,0	96,0	95,7
Частка інноваційної продукції в ВВП, %		1,53	1,19	0,69	0,51	0,66

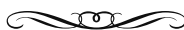
Литература:

1. Дятлов С.А. Основы теории человеческого капитала. — СПб: СПбУЭФ, 2004. — 469 с.
2. Отчет Всемирного банка. Краткий обзор программы партнерства Всемирного банка и Казахстана. Февр. 2011: [Электрон. ресурс]. — Режим доступа: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Kazakhstan-Snapshot-rus.pdf>
3. Наука и инновационная деятельность 2006-2010 гг.: Стат. сб. Агентства Республики Казахстан по статистике. — Астана, 2011: [Электрон. ресурс]. — Режим доступа: <http://www.stat.kz/publishing/2011>
4. Тургинбаева А.Н. Эффективная инновационная инфраструктура - фактор качества казахстанской НИС // Менеджмент качества. — 2007. — № 1(17). — С.17-20.

УДК [574 : 504.064/453-1](28)

В.Г. Клименко

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВОДИ РІЧКИ ХАРКІВ У МЕЖАХ УКРАЇНИ

У статті подана гідрографічна характеристика річки Харків у межах України, проаналізовані фактори формування якості води річки та подана екологічна оцінка якості води р. Харків за період 1980-2010 рр.

Ключові слова: хімічний склад поверхневих вод, якість води, екологічна оцінка якості поверхневих вод.

V. Klymenko

ECOLOGICAL ASSESSMENT OF WATER QUALITY OF THE RIVER KHARKIV WITHIN THE LIMITS OF UKRAINE

The article examines the hydrographical characteristics of the river Kharkiv within the limits of Ukraine, the factors forming the river water quality have been analyzed and ecological assessment of water quality in Kharkiv during the period 1980-2010 has been presented.

Keywords: chemical composition of surface water, water quality, environmental assessment of surface water's quality.

В.Г. Клименко

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ВОДЫ РЕКИ ХАРЬКОВ В ПРЕДЕЛАХ УКРАИНЫ

В статье дана гидрографическая характеристика реки Харьков в пределах Украины, проанализированы факторы формирования качества воды реки и дана экологическая оценка воды р. Харьков за период 1980-2010 гг.

Ключевые слова: химический состав поверхностных вод, качество воды, экологическая оценка качества поверхностных вод.

Вступ. Інтерес до складу води як основи життя на Землі виник у людей ще в давні часи — на початку зародження природничих наук. Саме тому вона спершу стала об'єктом досліджень філософів: грецький мислитель Аристотель (322 р. до н. е.) констатував, що вода така, як і породи, через які вона протікає; римський природознавець Пліній Молодший (23-79 рр. н. е.) зробив спробу описати властивості термальних вод, що широко використовувались у Давньому Римі. Лише через 1800 років Д.І. Менделєєвим було зроблено наступний крок у дослідженні хімічного складу води. Він уперше у 1871 р. у своїй роботі «Основы химии» заявив, що природна вода є розчином солей [3].

Зростання антропогенного навантаження на водні ресурси та погіршення якості води спричинило розвиток прикладних напрямів гідрохімії, проте всі зусилля вчених були спрямовані на вивчення наслідків антропогенного впливу на водні ресурси без системного причинно-наслідкового аналізу процесів погіршення якості води (процесів формування хімічного складу та якості води). Це завдання було сформульоване В.К. Хільчевським як необхідність «...брати до уваги важливе природознавче положення про зв'язок стану водних об'єктів (їх кількісних і якісних характеристик) з динамікою компонентів ландшафту і господарської діяльності людини» [4]. А.В. Яцик запропонував концепцію басейнового еколога — системного управління водо-користуванням [5].